

กลวิธีการรักษาหน้าของการตอบคำถามของนักการเมืองไทย Thai Politicians' Face – Saving Strategies in Answering Questions

นิจจาภา วงษ์กระจ่าง

Nijjapa Vongkrajang

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการตอบคำถาม และกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย เนื่องจากนักการเมืองเป็นบุคคลที่เสี่ยงต่อการเสียหน้ามาก จากการตั้งคำถามของสื่อมวลชน ดังนั้นนักการเมืองจึงต้องระมัดระวังในการตอบคำถามเพราะหากตอบคำถามไม่ดี อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์และความไว้วางใจจากประชาชน โดยข้อมูลที่น่ามาศึกษานั้น ผู้วิจัยบันทึกบทสัมภาษณ์นักการเมืองจำนวน 9 บทจากรายการคมชัดลึก

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การตอบคำถามของนักการเมืองไทยมี 3 ลักษณะคือ การไม่ตอบคำถาม การตอบคำถามแบบตรงประเด็น และการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น นอกจากนี้ นักการเมืองไทยมีกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม 10 กลวิธีได้แก่ การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การกล่าวถึงบุคคลอื่น การให้ข้อมูลน้อยเกินไป การพูดคลุมเครือ การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ การถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์ และการคุกคามหน้าผู้อื่น โดยกลวิธีที่นักการเมืองนิยมใช้มากที่สุด คือ การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นการแก้ไข หน้าของตนเองที่เสียไปจากการตั้งสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ด้านลบ งานวิจัยนี้พบว่าประเด็นเรื่องหน้าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้ภาษาของนักการเมือง

Abstract

The purpose of this thesis is to analyse Thai politicians' face-saving strategies in answering questions. The politicians have their face to protect from any face-threatening acts. They do not only present their face to the interviewers but they also present their face to a bigger audience. They must use all verbal strategies to protect their political interest and their job.

This research aims to study how Thai politicians answer questions, analyse the relationship between the politicians' ways of answering questions and their face-saving strategies, and investigate the face-saving strategies. It is found that three patterns are used by Thai politicians in answering questions: non responses, answer-responses, and non-answer responses. In addition, the politicians employ ten strategies in protecting their face: hedging, giving new information, referring to others, giving too little information, answering vaguely, refusing to give answers, stating that there is no sufficient information, denying the interviewer's assumptions, questioning the interviewer by means of rhetorical questions, and threatening other people's face.

Denying the interviewer's assumptions is found to be most common among all these strategies. This is because the politicians' face can be immediately rescued from the interviewer's assumptions which present their public image in negative way. It can be summarized from this research that face is an important factor in determining the use of language by politicians.

1. บทนำ

นักการเมืองไทยเป็นบุคคลที่มักจะถูกสื่อมวลชนสัมภาษณ์ โดยวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ก็เพื่อให้พวกเขาได้อธิบายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของประชาชน ดังนั้นพวกเขาจึงมักจะตอบคำถามอย่างระมัดระวัง เพราะหากตอบคำถามไม่ดี อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์สาธารณะด้านบวก (public positive image) ซึ่งมีผลต่อหน้าที่การงานและความน่าเชื่อถือของพวกเขา นั่นคือการเสียภาพลักษณ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสูญเสียคะแนนนิยมและความไว้วางใจจากประชาชนโดยปกติการสัมภาษณ์เป็นการกระทำที่คุกคามหน้า (face-threatening act) ของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังที่แม็คคอลลีย์ (Macaulay, 1996) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นปริศนาที่คู่สนทนามีสถานะไม่เท่าเทียมกัน ผู้สัมภาษณ์ไม่จำเป็นต้องตระหนักถึงความสุขภาพ คือไม่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงกลวิธีการตั้งคำถามเพื่อที่จะรักษาหน้าผู้ให้สัมภาษณ์ และสามารถที่จะถามคำถามจนกว่าจะได้คำตอบจากอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะมีหน้าที่ในการตอบคำถามพวกเขาก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือโดยตอบคำถามตรงประเด็นเสมอไป บ่อยครั้งที่พวกเขาหลีกเลี่ยงที่จะตอบหรือตอบเฉพาะสิ่งที่พวกเขาต้องการจะตอบเท่านั้น

การสัมภาษณ์นักการเมืองจึงเป็นการกระทำที่คุกคามหน้านักการเมืองโดยตรง นักการเมืองไม่เพียงแต่ ต้องตอบคำถามสื่อมวลชนที่เป็นผู้สัมภาษณ์เท่านั้น แต่พวกเขายังต้องตอบคำถามในลักษณะที่เป็นการสื่อสารกับประชาชนอีกด้วย ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงมีวิธีการตอบคำถามที่มีลักษณะเฉพาะตัว วิธีการตอบอย่างหนึ่ง คือการพูดคลุมเครือ ไม่ให้ข้อมูลชัดเจน ผู้ฟังต้องตีความเอาเองว่าถ้อยคำนั้น หมายความว่าอย่างไร

น่าสังเกตว่าวิธีการตอบคำถามของนักการเมืองส่วนใหญ่เป็นการตอบแบบเลี่ยงประเด็น ผู้ฟังต้องอนุมานเอาเองว่าผู้พูดหมายความว่าอะไร หากพิจารณาจากมุมมองความสุขภาพตามแนวของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978) วิธีการตอบเช่นนี้จัดเป็นส่วนหนึ่งของ กลวิธีที่เรียกว่า off-record ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ปฏิบัติตามกฎในการให้ความร่วมมือในการสนทนาโดยไม่ได้ให้ข้อมูลที่ทำให้เข้าใจง่ายชัดเจน ให้ข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็นหรือในบางกรณีให้ข้อมูลไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บราวน์และเลวินสันให้เหตุผลว่าการที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้กลวิธีเช่นนี้เนื่องจากต้องการที่จะรักษาความสุขภาพ ซึ่งในที่นี้หมายถึง การรักษาหน้า จนทำให้ยอมไม่ปฏิบัติตามหลักการในความร่วมมือในการสนทนาดังที่ไกรซ์ (Grice, 1975) เสนอ

ผู้วิจัยสนใจที่จะทำความเข้าใจประเด็นเรื่องหน้าซึ่งเป็นหัวใจของการใช้กลวิธีความสุภาพ ผู้วิจัยเชื่อว่ากลวิธีเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย โดยเฉพาะเมื่อถูกสัมภาษณ์ หากนักการเมืองถูกถามคำถามที่ยากในการตอบ และการตอบนั้นส่งผลต่อการเสียหน้าของตน พวกเขาอาจจะใช้กลวิธีในการพูด เช่น การตอบแบบคลุมเครือ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียหน้า แต่ในขณะเดียวกันหากพวกเขาต้องการที่จะสื่อสารข้อมูลบางอย่างซึ่งมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น พวกเขาอาจจะเลือกใช้กลวิธีตอบแบบอ้อมค้อมเพื่อลดการคุกคามหน้าผู้อื่น

2. ลักษณะการใช้ภาษาของนักการเมือง

ดังที่กล่าวข้างต้น นักการเมืองมักจะตอบคำถามของสื่อมวลชนอย่างระมัดระวัง โดยตอบแบบคลุมเครือ หรือบางครั้งพยายามที่จะเลี่ยงการตอบคำถาม หรือตอบคำถามโดยนำประเด็นอื่นมาพูด กรูเบอร์ (Gruber, 1993) พบว่าการพูดคลุมเครือ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของภาษานักการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากนักการเมืองจำเป็นต้องสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนเชื่อถือในนโยบายหรือความคิดของพวกเขา แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ไม่สามารถที่จะสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรงแต่ต้องทำผ่านสื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้การพูดคลุมเครือจึงเป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้ นักการเมืองสามารถอธิบายข้อซักถามต่างๆ หรือชี้แจงข้อสงสัย

แฮริส (Harris, 1991:76-98) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาวิธีการตอบคำถามของนักการเมืองในการให้สัมภาษณ์ เขาพบว่าโดยปกติแล้วนักการเมืองมักไม่ค่อยตอบคำถามแต่ใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการที่จะสื่อสิ่งที่ตนเองต้องการพูดต่อประชาชน ลักษณะคำตอบแบบเลี่ยงคำถามของนักการเมืองมักเป็นคำตอบยาวๆ ซึ่งหลายครั้งยาวมากจนทำให้ผู้ถามลืมคำถามที่ได้ถามไป แฮริสแบ่งวิธีการตอบคำถามของนักการเมืองเป็นสามลักษณะ คือ การตอบตรงคำถาม การตอบอ้อมค้อม และการตอบแย้งคำถาม เมื่อจำแนกตามระดับของการเลี่ยงคำถามแล้วนั้น การตอบแย้งแสดงถึงระดับของการเลี่ยงคำถามมากที่สุด

โอเบง (Obeng, 1997) อธิบายการใช้ภาษาของนักการเมือง ในประเทศอัฟริกาใต้ โดยพบว่าลักษณะภาษาที่นักการเมืองส่วนใหญ่นิยมใช้ ได้แก่ การพูดเสียตีสี่ ซึ่งเป็นการกล่าวเปรียบเปรย หรือว่ากระทบกระทั่งอย่างไม่เจาะจงบุคคลใด การพูดอุปลักษณ์ การพูดหลบเลี่ยง โดยที่นักการเมืองไม่สนใจคำถามและเปิดประเด็นคำถามใหม่ หรือเข้าใจคำถามแต่ไม่ยอมตอบคำถาม และในบางครั้งก็ตั้งคำถาม ถามกลับไปยังผู้สัมภาษณ์อีกด้วย

3. กลวิธีความสุภาพกับการใช้ภาษาของนักการเมือง

บราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978) กล่าวว่าในการมีปฏิสัมพันธ์กัน ทุกคนมี "หน้า" ที่ต้องรักษา คำว่า หน้า หมายถึง ศักดิ์ศรีทางสังคมซึ่งทุกคนต้องการมี รวมทั้งความต้องการ

การยอมรับและการไม่ถูกดูหมิ่น ส่วนกลวิธีความสุภาพเป็นวิธีการที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้ในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการสื่อสารนั้นเป็นการคุกคามหน้า เนื่องจากหน้าเป็นสิ่งที่ไม่นั่นคง เสียไปได้ หรือเพิ่มพูนได้ แต่ผู้ใช้ภาษามีเจตนาในการรักษาหน้าตนเองและผู้อื่นเป็นสำคัญ สำหรับบราวน์และเลวินสัน หน้าประกอบด้วยสองส่วน คือหน้าด้านบวก (positive face) และหน้าด้านลบ (negative face) โดยหน้าด้านบวก หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะให้ผู้อื่นชื่นชมคุณสมบัติที่ผู้ใช้ภาษามี และหน้าด้านลบ หมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะไม่ถูกผู้ใดรบกวนหรือลิดรอนสิทธิ

สิ่งที่แฝงอยู่ในการสนทนากันตามปกติคือการที่คู่สนทนาจะต้องเสี่ยงกับการเสียหน้าเนื่องจากในทุกการสนทนามีการกระทำที่ข่มขู่หน้าบ้างไม่มากก็น้อย ถ้าจะไม่ให้มีการข่มขู่หน้า ก็ไม่จำเป็นต้องมีการพูดหรือสื่อสารใดๆ ฉะนั้นผู้พูดและผู้ฟัง จึงต้องเลือกใช้กลวิธีการใช้ภาษาสุภาพในระดับต่างๆ เพื่อรักษาหน้าซึ่งกันและกัน กลวิธีเหล่านี้เห็นชัดเจนในการใช้ภาษาของนักการเมือง ดังจะได้กล่าวโดยละเอียดในตอนที่ 6 ของบทความ

4. ข้อมูลที่ศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากบทสัมภาษณ์ของนักการเมืองไทย จากรายการ "คมชัดลึก" เฉพาะการสัมภาษณ์ที่มีนักการเมืองเป็นแขกรับเชิญ ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ยูบีซี 8 ในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 22:00-23:30 น. จำนวน 9 ครั้ง ครั้งละประมาณ 90 นาที รวม 810 นาที ผู้วิจัยเลือกบทสัมภาษณ์จากรายการนี้ เนื่องจากเป็นรายการของสถานี Nation Channel ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานีข่าวแห่งแรกในเมืองไทย และเป็นรายการที่ผลิตขึ้นมาเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีการเชิญผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นมาชี้แจงข้อเท็จจริง อีกทั้งตัวผู้ดำเนินรายการ หรือผู้สัมภาษณ์ คือ สรยุทธ สุทัศนจินดา นิยมใช้คำถามแบบตรงไปตรงมา และมีวิธีการตั้งคำถามที่ทำให้ได้คำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักการเมือง จึงถูกคุกคามหน้าอย่างมาก และต้องพยายามตอบคำถามเพื่อที่จะรักษาภาพลักษณ์ของตนเอง ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นว่าบทสัมภาษณ์นักการเมืองของรายการคมชัดลึกนี้แสดงให้เห็นกลวิธีที่หลากหลายในการตอบคำถามของนักการเมือง โดยตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนักการเมืองที่นำมาศึกษา เช่น บทสัมภาษณ์นายชวน หลีกภัย นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ

5. ลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองไทย

5.1 การตอบคำถามแบบตรงประเด็น

การตอบคำถามแบบตรงประเด็นหมายถึงการที่นักการเมืองตอบคำถามตรงประเด็นกับแก่นเรื่องของคำถามผู้สัมภาษณ์ โดยเป็นคำตอบที่ให้ข้อมูลตรงประเด็นกับความต้องการของผู้สัมภาษณ์ การตอบคำถามเช่นนี้มีลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 1
1	ถ.	ตกลง คุณอภิสิทธิ์อยู่ในที่ประชุม
2	ต.	ผมอยู่ในที่ประชุม และข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้และผมคิดว่า
ท่านรัฐมนตรีก็สามารถตรวจสอบได้ครับ ผู้ที่อยู่ในที่
ประชุม รวมถึงท่านรองปลัด

จากตัวอย่างที่ 1 นักการเมืองได้ให้คำตอบที่ตรงประเด็นความต้องการของผู้สัมภาษณ์ โดยตอบว่าตนเองอยู่ในที่ประชุมด้วย

5.2 การตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น

การตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็นหมายถึงการที่นักการเมืองไม่ได้ให้คำตอบที่สนองต่อแก่นเรื่องของคำถาม แต่เป็นเพียงแค่การตอบคำถามที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องของคำถามเท่านั้น โดยที่ผู้สัมภาษณ์ต้องสรุปคำตอบด้วยตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 2
1	ถ.	กรณีผม ผู้ใช้ ผมมีไว้ใช้ไม่ผิดใช่ไหมครับ
2	ต.	มีไว้ก็อาจไม่น่าเกลียด

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้สัมภาษณ์ต้องการถามนักการเมืองว่า หากตนเองมีซีดีที่ผิดกฎหมาย ลิขสิทธิ์เพียงไม่กี่แผ่น เพื่อใช้ส่วนตัวไม่ได้เพื่อทำธุรกิจ ถือว่าไม่ผิดใช่ไหม ซึ่งในผลัดที่ 2 นักการเมืองก็ไม่ได้ตอบคำถามอย่างชัดเจนว่า ไม่ผิด แต่ กลับตอบว่า ไม่น่าเกลียด ซึ่งการตอบแบบนี้ ผู้ฟังต้องสรุปคำตอบเอง ซึ่งในตัวอย่างนี้สรุปได้ว่า จริง ๆ แล้วก็ถือว่าผิดกฎหมายแต่ไม่ใช่เรื่องร้ายแรง

การตอบคำถามโดยกล่าวปฏิเสธที่จะตอบคำถาม ก็เป็นการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 3
1	ถ.	แต่ปลัดบอกในทำนองที่ว่า เอากับว่า มาแค้นผมเรื่องนี้
2	ต.	มันเป็นเรื่องของความเข้าใจซะ ปลัดก็คิดเองว่ามาขอเราเรื่องนี้
แล้วเราทำให้ไม่ได้ แค่งโกรธ
3	ถ.	คิดอย่างนั้นเหอ

- 4 ด. มันก็มีเหตุผลหลายอย่างที่บ่งบอกอยู่ ตรงนี้มันเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะชัด
- 5 ถ. ที่ปรึกษาเป็นใคร
- 6 ด. อันนี้ผม คงจะขอไม่บอก

จากตัวอย่างที่ 3 เป็นบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งภายในกรมแรงงาน โดยผู้สัมภาษณ์ได้ถามปลัดกระทรวงแรงงานซึ่งเป็นผู้ตอบคำถามคนที่ 2 ถึงเรื่องที่เขาถูกกลั่นแกล้งจากคณะทำงานของรัฐมนตรีช่วยกระทรวงแรงงาน โดยในผลัดที่ 5 ได้มีการถามว่าที่ปรึกษาของคณะทำงานเป็นใคร และในผลัดที่ 6 ปลัดให้คำตอบที่ไม่ตรงประเด็นในการถาม นั่นคือการปฏิเสธที่จะไม่ขบออก

นอกจากการปฏิเสธ หรือไม่ตอบคำถามแล้ว การตอบคำถามโดยอ้างว่าไม่มีความรู้หรือ มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะให้คำตอบ หรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ผู้สัมภาษณ์ถามนั้นถือได้ว่าเป็นการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็นเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 4 1 ถ. เดี่ยวๆ จะไปวิเคราะห์กัน ผมชี้ให้เกิดความ
 โปร่งใสทุกขั้นตอน คุณจงชัย เกิดมีอันนี้ขึ้นมาแล้ว
- 2 ด. อ้อ...ผมไม่เคยเห็น ผมไม่เคยเห็น ผมไม่รู้เรื่อง ผมไม่เห็น
- 3 ถ. ผิดปกติไหม ถ้าผมฟังจากคุณลัดดาวัลย์ ผมว่าผิดปกติ
- 4 ด. คือ คือผมไม่รู้ว่าเขาอนุมัติอะไร

จากตัวอย่างที่ 4 ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถาม นักการเมืองถึงการอนุมัติหนังสือการจ้างงานล่วงหน้าก่อน ที่หนังสือรับรองการจ้างงานจากต่างประเทศจะมาถึง ซึ่งเป็นการทำงานที่ผิดปกติ ทำให้ผู้สัมภาษณ์ต้องถามนักการเมืองว่า หนังสือที่อนุมัติออกมาถือว่าการทำงานผิดปกติหรือเปล่า ซึ่งในผลัดที่ 2 นักการเมืองได้ตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็นว่า ไม่ทราบและไม่เคยเห็น ไม่รู้เรื่องที่เกิดขึ้น และในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ก็ถามคำถามต่อว่า ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่าผิดปกติไหม โดยที่นักการเมืองก็ยังคงตอบคำถามไม่ตรงประเด็น โดยบอกว่าตนเองไม่ทราบว่าเขาอนุมัติอะไร

5.3 การไม่ตอบคำถาม

การไม่ตอบคำถามหมายถึงการที่นักการเมืองกล่าวถ้อยคำในผลัดตอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับแก่นเรื่อง (topic) ของคำถามเลย เช่น การบ่น การพูดนอกเรื่อง รวมถึงการนิ่งเฉยไม่พูดก็จัดได้ว่า เป็นการไม่ตอบคำถาม ในบทสัมภาษณ์ที่นำมาวิเคราะห์ พบลักษณะการไม่ตอบคำถาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 5
1	ถ.	คุณสุริยะไม่ไปพบคุณเสนาะเลย
2	ต.	...
3	ถ.	เพื่อการนี้ พบเพื่อการนี้ ไม่มี
4	ต.	ไม่มีครับ

จากตัวอย่างที่ 5 พบว่านักการเมืองนิ่งเฉยไม่ได้ให้คำตอบกับผู้สัมภาษณ์ในผลัดที่ 2 ซึ่งเป็นผลัดตอบของตนเอง จนกระทั่งผู้สัมภาษณ์ต้องขยายความคำถามอย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ว่าไปพบเพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุนตนเองเป็นเลขานุการพรรค นักการเมืองจึงยอมที่จะตอบคำถามว่า ไม่ได้ไปพบคุณเสนาะ เหตุที่นักการเมืองนิ่งเฉย อาจเนื่องจากการต้องการให้แน่ใจว่า ผู้สัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายในการถามเพื่อสิ่งใดหรือ อาจคิดว่าผู้สัมภาษณ์ยังให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

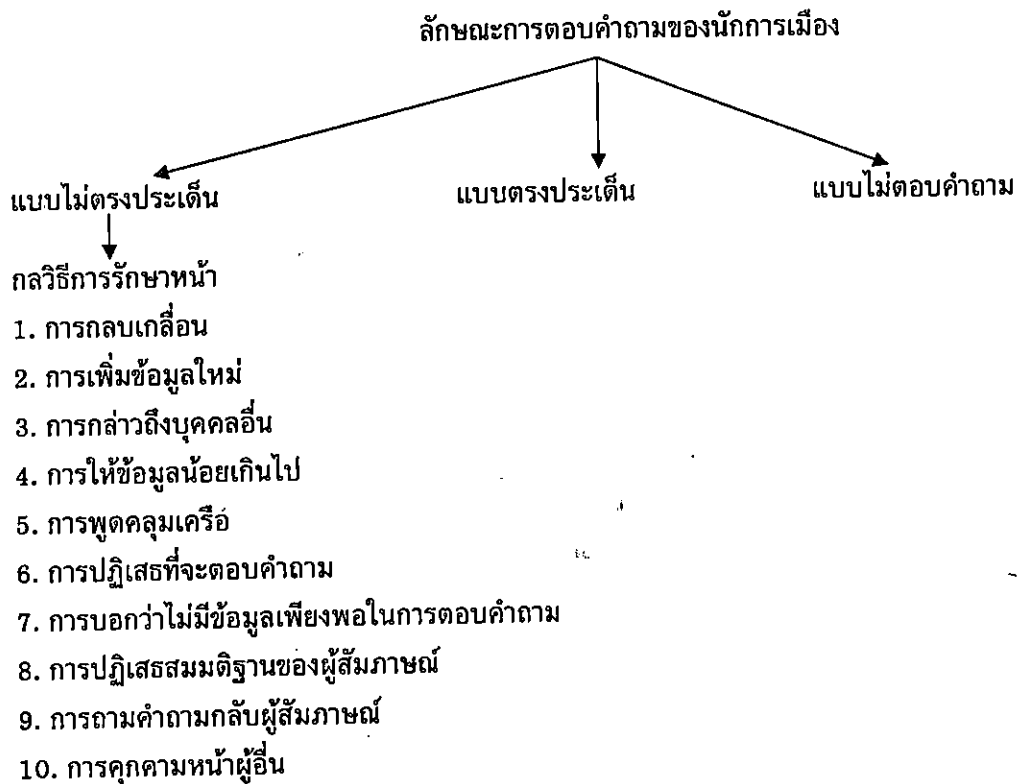
การที่นักการเมืองพูดนอกเรื่องหรือเปลี่ยนหัวข้อการสนทนาหรือพูดถึงแก่นเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถาม ถือได้ว่านักการเมืองไม่ได้ตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่าง

- ตัวอย่างที่ 6
1	ถ.	แต่ไม่ต้องให้เขาต้องสอบใหม่
2	ต.	ให้เขาเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรใหม่
3	ถ.	ไม่ต้องให้เขาต้องสอบใหม่

จากตัวอย่างที่ 6 ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามคำถามโดยแก่นเรื่องในการถามคือเรื่องการสอบวัดมาตรฐาน แต่ในผลัดที่ 2 นักการเมืองกลับตอบคำถามในแก่นเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับคำถามเลย ทำให้ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์ต้องถามซ้ำว่า ครูรุ่นใหม่ไม่ต้องสอบวัดมาตรฐานอีกแล้วใช่ไหม

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คงทำให้เห็นถึง ลักษณะการตอบคำถามของนักการเมืองไทยในปริมณฑลการสัมภาษณ์ซึ่งมี 3 ลักษณะคือ การตอบคำถามแบบตรงประเด็น การตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น และการไม่ตอบคำถาม ในการตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น นักการเมืองยังใช้กลวิธีที่หลากหลาย ดังที่แสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงลักษณะการตอบคำถามและกลวิธีการรักษาหน้าของนักการเมือง

6. กลวิธีการรักษาหน้าของนักการเมืองไทยในการตอบคำถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษากลวิธีความสุภาพหรือกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย โดยวิเคราะห์ลักษณะการตอบคำถามชนิดไม่ตรงประเด็นของนักการเมือง เนื่องจากนักการเมืองใช้การตอบคำถามประเภทนี้ ในการตอบคำถามที่คุกคามหน้าของตนเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้พบกลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถาม 10 กลวิธี รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงประเภทและจำนวนกลวิธีการรักษาหน้าที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์

กลวิธีการรักษาหน้าที่ในการตอบคำถาม	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์	39	24.2%
2. การกลบเกลื่อน	30	18.4%
3.การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม	26	16%
4. การกล่าวถึงบุคคลอื่น	14	8.5%
5. การเพิ่มข้อมูลใหม่	13	8%
6. การคุกคามหน้าผู้อื่น	12	7.3%
7. การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม	12	7.3%
8. การถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์	7	4.3%
9. การพูดคลุมเครือ	6	3.6%
10. การให้ข้อมูลน้อยเกินไป	4	2.4%

จากตารางแสดงความถี่ของกลวิธีรักษาหน้าที่ที่นักการเมืองไทยใช้ในการตอบคำถามนั้น พบว่ากลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ เป็นกลวิธีที่นักการเมืองใช้มากที่สุดในงานวิจัยนี้ เนื่องจากการแก้ไขหน้าของตนเองที่สูญเสียไปให้ดีขึ้นได้ทันที ส่วนกลวิธีรักษาหน้าที่พบน้อยที่สุดคือกลวิธีการให้ข้อมูลน้อยเกินไป อาจจะเนื่องมาจาก ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นบทสัมภาษณ์ทางการเมืองนั้น เป็นการสัมภาษณ์แบบจัดเตรียม นักการเมืองย่อมทราบดีว่า ตนเองต้องถูกตั้งคำถามถามอย่างตรงไปตรงมา หากจะเลี่ยงการตอบคำถามโดยให้ข้อมูลน้อยเกินไปนั้น คงจะต้องถูกผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามถามต่อเพื่อที่จะให้ได้ข้อเท็จจริง

6.1 การกลบเกลื่อน

การกลบเกลื่อนเป็นกลวิธีทางภาษาที่นักการเมืองใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อผู้ร่วมสนทนาหรือผู้ที่ตนเองกล่าวถึง นอกจากนี้ยังใช้เพื่อแสดงความสุภาพและลดความรุนแรงของถ้อยคำ รวมถึงการลดความรับผิดชอบต่อถ้อยคำที่กล่าวออกไป การกลบเกลื่อนแบ่งเป็นวิธีย่อยได้ดังนี้

6.1.1 การใช้กริยาแสดงความเชื่อหรือทัศนคติ เช่น การใช้กริยาวิเศษณ์ คิดว่า เชื่อว่า คงจะ นักการเมืองมักใช้รูปภาษาเหล่านี้เพื่อแสดงความคิดเห็นและเป็นการลดน้ำหนักของถ้อยคำที่กล่าวออกมา ซึ่งทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้พูดออกไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 7
1	ถ.	ครับ ครับ แต่ตามจริง ๆ ลึก ๆ เนี่ย คิดว่าจะกี่ปี... คุณทักษิณบอก 10 ปี
2	ต.	คือท่านคิดว่า ในขณะนี้ คือ แต่เดิมนะครับ เออ ตอนที่ท่านเข้ามาเล่นการเมืองใหม่ ๆ ก็จะทำให้ท่านจะถอดใจ เล่นไปไม่นานเท่าไร ก็คงจะเลิกนะครับ ซึ่งตอนนี้ท่านคงจะ สร้างความเชื่อมั่นในใจว่าในขณะนี้ท่านจะอยู่กับประชาชน ต้องการแก้ไข ปัญหาให้เบ็ดเสร็จ แต่ปัญหาของประเทศชาติเรา มันหมักหมมกันมาหลายสิบปี เพราะฉะนั้น จากที่มีรัฐบาลเพียงแค่ 3-4 ปี
3	ถ.	ไม่พอ
4	ต.	ไม่พอ ท่านคงจะอยากชี้ให้เห็นอย่างนั้นมากกว่า จะว่าเราไป โหวตเค้ายุบสภา อย่างนั้นหือยังโสเลย คงไม่ใช่ท่านเองนั่น แต่ต้องการสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน
5	ถ.	ครับ จริง ๆ แล้วต้องกี่ปี
6	ต.	ผมคิดว่า...ก็ เชื่อว่า น่าจะ อย่างน้อย ก็น่าจะ 8 ปี

จากตัวอย่างที่ 7 คำถามในผลัดที่ 5 นั้น ผู้สัมภาษณ์ตั้งคำถามที่เป็นการคุกคามหน้า เพราะเป็นคำถามที่ให้นักการเมืองแสดงความคิดเห็นของตนเอง ว่ามีความมั่นใจในการทำงานเป็นรัฐบาลเป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งนักการเมืองได้ตอบคำถามโดยใช้กลวิธีการกลบเกลื่อน ด้วยการใชกริยาวิเศษณ์ คิดว่า เชื่อว่า และรูปภาษาแสดงความน่าจะเป็น ซึ่งใช้อย่างน้อย 2 ครั้ง น่าจะ ในผลัดที่ 6 เป็นการลดน้ำหนักของถ้อยคำที่กล่าวออกมา และเป็นการกลบเกลื่อน เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดไม่แน่ใจกับสิ่งที่พูดออกมา และไม่ต้องการผูกมัดตนเอง

- ตัวอย่างที่ 8
1	ถ.	อันนี้...อิทธิพลมันใหญ่โต
2	ต.	คุณสรยุทธผมเสริมอย่างนี้ดีกว่า ท่านผู้ช่วยอาจจะไม่กล้าพูด
ผม สส.พูดได้ ท่านรัฐมนตรีอาจจะไม่เหมาะ ผมยังเชื่อนะครับว่าที่
เข้ามาทำงานตรงนี้นะครับ มันมีพวกอิทธิพลอยู่เบื้องหลัง
3	ถ.	มีนักการเมืองไหม...
4	ต.	ผมเชื่อว่ามีและระดับอดีตรัฐมนตรีด้วย
5	ถ.	เชื่ออย่างนั้นเลยนะชะ
6	ต.	อืม...เชื่อว่ามีเป็นระดับอดีตรัฐมนตรี และพูดถึงสี่ ก็เชื่อว่ามี
ระดับนายพลด้วย

จากตัวอย่างที่ 8 ในผลัดที่ 2,4,6 เป็นการตอบคำถามของนักการเมืองที่แสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่เพื่อไม่ให้เป็นการผูกมัดหรือต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองพูดออกไป นักการเมืองมีการใช้คำเพื่อลดน้ำหนักของถ้อยคำที่แสดงออกไป ได้แก่ คำว่า เชื่อว่า ในผลัดดังกล่าว

6.1.2 การแก้ไขคำหรือวลีที่สื่อนัยในเชิงลบ เป็นการแก้ไขคำหรือวลีของผู้สัมภาษณ์ที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ในแง่ลบต่อนักการเมือง ซึ่งการแก้ไขคำใหม่นี้เป็นการสื่อความในแก่นเรื่องเดียวกัน แต่ลดความรุนแรงของถ้อยคำให้อ่อนลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 9
1	ถ.	เป็นรัฐมนตรีขึ้นว่า
2	ต.	ไปพูดเนี่ยเป็นเรื่องของแนวทางว่า ทำไมถึงไม่ใช่ศึกษานิเทศก์
เพราะศึกษานิเทศก์เรามีอยู่เป็นจำนวนมาก เรามีอยู่ทั่วประเทศ
อยู่แล้ว ทำไมจะต้องเสียเงินไปจ้างบุคคลภายนอก มาทำการ
ประเมิน และบุคคลภายนอก พวกครูเค้าก็มาร้องเรียน
เหมือนกันว่า บุคคลที่มาประเมินผมเนี่ย ไม่มาเหล้าแล้วไม่ทำ
อะไรเลยยังเจี้ย เค้าก็มาเล่าให้ฟัง

จากตัวอย่างที่ 9 ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ได้วิจารณ์การทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยกล่าวว่า การพูดในที่ประชุมเป็นการขึ้นข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นคำพูดที่มีการคุกคามหน้าและมีผลกระทบในแง่ลบต่อตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการอย่างมาก นักการเมืองท่านนี้จึงจะรักษาหน้าของตนเอง โดยใช้วิธีการแก้ไขคำ ขึ้นว่า ของผู้สัมภาษณ์เป็นการใช้คำว่า แนวทาง เพื่อที่จะบอกว่าสิ่งที่ตนพูดในที่ประชุมนั้นก็แค่เพียงการเสนอแนวทางให้ข้าราชการเท่านั้น ไม่ได้เป็นการขึ้นว่า

- ตัวอย่างที่ 10
1	ถ.	ครับ แพ้เพราะอะไรครับ
2	ด.	ที่จริงถ้าจะพูดไปก็ยาว เอาสรุปว่าเราไม่ชนะ เราได้น้อย คิด
สัดส่วนแล้วเราก็ต้องยอมรับผลดังกล่าวนี้ ผมคิดว่า ก็ไม่มี
ประโยชน์ที่จะไป อุทธรณ์อะไร

จากตัวอย่างที่ 10 เป็นการสัมภาษณ์ชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ โดยผู้สัมภาษณ์ต้องการทราบว่าเป็นเพราะอะไรที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์พ่ายแพ้พรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา จึงตั้งคำถามในผลัดที่ 1 ว่า แพ้เพราะอะไร ซึ่งการถามคำถามของผู้สัมภาษณ์เป็นการย้ำว่า พรรคประชาธิปัตย์แพ้พรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นการทำลายภาพลักษณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นการเสริมภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทยให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ทำให้นายชวนตอบคำถามโดยใช้กลวิธีการแก้ไขคำ เพื่อลดภาพการพ่ายแพ้ของพรรคประชาธิปัตย์ โดยแก้ไขคำว่า แพ้ ที่ผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นคำว่า ไม่ชนะ และ ได้น้อย

- ตัวอย่างที่ 11
1	ถ.	ครับ คุณสุริยะ ไม่เจนจัดทางการเมือง
2	ด.	ผมไม่รู้เรื่องทางการเมืองดีกว่าครับ ไม่ต้องว่าเจนจัด
3	ถ.	ไม่รู้เรื่องนี้ แปลว่า ยิ่งกว่าไม่เจนจัดอีกนะครับ
4	ด.	อู้อครับ ไม่ประสีประสาทางการเมือง
5	ถ.	ไร้เดียงสาทางการเมือง เลยได้มะ
6	ด.	พูดได้ครับ
7	ถ.	พูดได้อย่างนั้นเลยหรอ
8	ด.	ครับ

ในตัวอย่างที่ 11 ผู้สัมภาษณ์กล่าวว่านักการเมืองที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ไม่เจนจัดในการเมือง ในผลัดที่ 1 ซึ่งความหมายของวลีที่ว่า ไม่เจนจัดทางการเมือง นั้น หมายถึงว่า นักการเมืองคนนั้น ไม่มีเล่ห์กลหรืออุบายในการเมือง ซึ่งมีความหมายดีและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองคนนั้นเป็นคนดี แต่เนื่องจากคำว่า เจนจัด นั้นมีความหมายในเชิงลบ ต่อภาพการเป็นนักการเมืองของผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้ในผลัดที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แก้ไขคำโดยใช้คำว่า ไม่รู้เรื่อง และในผลัดที่ 4 นักการเมืองก็ยังคงมีการแก้ไขคำ ใหม่ว่า ไม่ประสีประสา จนในผลัดที่ 5 ผู้สัมภาษณ์ ได้มีการแก้ไขคำใหม่เป็น ไร้เดียงสา ซึ่งนักการเมืองก็ยอมรับคำดังกล่าว เนื่องจากคำว่า ไร้เดียงสาทางการเมือง นั้นมีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองว่าเป็นนักการเมืองที่ดี ไม่ได้เป็นนักการเมืองที่จะเข้ามาเพื่อโกงกินบ้านเมือง ซึ่งการแก้ไขคำดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองดีขึ้นต่อความไว้วางใจของประชาชน

6.1.3 การหัวเราะ จัดเป็นกลวิธีการกลบเกลื่อนอีกกลวิธีหนึ่ง โดยนักการเมืองจะแสดงความรู้สึกขบขันต่อคำถามของผู้สัมภาษณ์ เพื่อลดความรุนแรงของเนื้อหาคำถาม ก่อนที่นักการเมืองจะตอบคำถาม

ตัวอย่างที่ 12

1	ถ.	ผมถามคุณสุวิทย์ทำไม ต้องไปเกณฑ์ข้าราชการมาเชียร
2	ต.	เฮอะ เฮอะ เฮอะ ผมไม่ได้เกณฑ์ ไม่ได้เกณฑ์เลยครับ เพราะว่า จริงๆแล้วเนี่ยวันที่ฝ่ายค้านยื่น ยื่น ถอดถอนผมเนี่ย ยื่นกันตอนค่ำ แล้ว ประมาณซัก 4-5 โมงเย็นนะครับ ผม ผมเพิ่งทราบตอนเช้าว่า มีการชุมนุมกันเพื่อที่จะรอมผมอยู่ที่หน้ากระทรวงศึกษาธิการนะครับ คือว่าผมไม่ทราบเลยนะครับ ผมจึงมาช้า

จากตัวอย่างที่ 12 ผู้สัมภาษณ์ กล่าวหาว่านักการเมืองเกณฑ์ข้าราชการประจำมาสนับสนุนตนเอง ซึ่งเป็นคำถามที่คุกคามหน้านักการเมือง ทำให้นักการเมืองต้องรักษาหน้าของตนเองโดยในผลัดที่ 2 ได้ใช้การหัวเราะร่วมกับการตอบ เพื่อเป็นการลดความรุนแรงของคำถามและแสดงให้เห็นว่าการกระทำในสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวนั้นเป็นเรื่องตลกและตนเองก็ไม่ทำอย่างนั้นแน่นอน

6.2 การเพิ่มข้อมูลใหม่

กลวิธีนี้แสดงให้เห็นว่านักการเมือง ต้องการจะชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแก้ไขในสิ่งที่ตนเองถูกเข้าใจผิด โดยข้อมูลใหม่ที่เพิ่มนั้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องของคำถาม เพื่อขยายความและเพิ่มเนื้อหาของคำตอบให้สมบูรณ์ขึ้น โดยไม่ใช้การพูดนอกเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับแก่นเรื่องของคำถาม ปรากฏาที่พบในบทสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการเกริ่นนำเสนอข้อมูล เช่น ขอพูดนิดนึง บอกให้นิดนึง ขอเรียนนิดนึง ขอพูดต่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 13

1	ถ.	คุณลัดดาวัลย์ทำผิดขั้นตอน
2	ต.	นั่นเราก้าวก้าวไม่ได้ เป็นเรื่องของความเห็น เรื่องของการใช้อำนาจจะชอบไม่ชอบนั่นก็ต้องมีเหตุผลประกอบ แล้วเราจะไปก้าวก้าวไม่ได้
3	ถ.	คุณหมอเปรมครับ
4	ต.	ผมขอพูดต่อ
5	ถ.	มาถึงขั้นนี้ เอาพูดต่อ
6	ต.	ในขณะนี้ผมขอให้คุณสรยุทธตั้งข้อสังเกตว่า 1. โกงกันสะบัดหันแหละ ก็บอกว่าราชการให้ทำอะไร อธิบดีเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ปลัดไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายที่ไหนก็ไม่สนใจเลย แต่เมื่อเราบอกว่า ผมไม่รู้ เมื่อผมรู้แล้ว ผมก็ดำเนินการตามวันที่ 5 นั้น ถูกไหมฮะ ดำเนินการตามสั่งให้เพิกถอน แล้วเมื่อมีการเพิกถอน ไม่เป็นไปตามที่ราชการทำ ด้วยเหตุขัดข้องเพียงจากการ

ไปร้องขอความเป็นธรรมจากรัฐมนตรีลัดดาวัลย์ ลำช้าไปถึง
วันที่ 29 ก็มีการโก่งกันต่อไปเรื่อย ๆ เพราะบริษัทเคายังไม่ปิด

จากตัวอย่างที่ 13 ผู้สัมภาษณ์ต้องการให้ นักการเมืองคนที่ 2 ทำการคุกคามหน้า
นักการเมืองคนอื่นที่ไม่ได้อยู่ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ โดยการวิจารณ์การทำงานของนักการเมืองคนนั้น
ซึ่งการตั้งคำถามในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่คุกคามหน้าของนักการเมืองที่ 2 เช่นเดียวกัน ดังนั้น
นักการเมืองคนที่ 2 จึงลดการคุกคามหน้าตนเอง และผู้อื่นด้วยการ ไม่ขอวิจารณ์ โดยได้ให้คำตอบใน
ผลัดที่ 2 ว่า ไม่ควรไปก้าวก่ายการปฏิบัติงานของคนอื่น ซึ่งเป็นคำตอบที่ไม่ตรงประเด็นคำถามของผู้
สัมภาษณ์ ทำให้ในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์เปลี่ยนไปถามความคิดเห็นจากนักการเมืองอีกคนหนึ่งที่ร่วม
สนทนาด้วย ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์คนแรก เห็นว่าตนเองจะเสียโอกาสในการชี้แจง จึงขอเพิ่มเนื้อหาใหม่
ในผลัดที่ 4 โดยการพูดว่า ขอผมพูดต่อ เพื่อต้องการที่จะอธิบายความให้ชัดเจนขึ้น เนื่องจาก
ประเด็นที่กำลังสนทนาอยู่ใน ยังไม่ชัดเจนว่า ตนเองทำงานผิดพลาดหรือไม่

ตัวอย่างที่ 14

1	อ.	แต่เราก็เอาชื่อออกได้
2	ค.	ก็เอาชื่อออกได้ เพราะยังไม่สิ้นสุดขั้นตอนที่รัฐมนตรีมหาดไทย แต่กฎหมายนี้ผมขอเรียนนิดนึงนะครับ มันเป็นกฎหมายที่ ทุกประเทศใช้นะครับ กฎหมายเราใช้ 2 ตัว คือกฎหมายสิทธิ มนุษยชนหรือ Human Life ก็กำหนดอยู่แล้วว่าใครจะเขียน วิพากษ์วิจารณ์ ใครจะอย่างไร

จากตัวอย่างที่ 14 ผู้สัมภาษณ์ได้ถามคำถาม เพื่อที่จะให้ผู้สัมภาษณ์แสดงการยืนยันว่า กรณี
การยกเลิกหนังสือเดินทางของผู้สื่อข่าวต่างประเทศนั้นทำได้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้คำตอบในผลัดที่
2 อย่างตรงประเด็น แต่ได้มีการเพิ่มเนื้อความ โดยมีการใช้คำว่า ขอเรียนนิดนึง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับ
ประชาชนที่ฟังอยู่ว่าการออกคำสั่งดังกล่าว นั้น ไม่ได้เป็นการทำตามอำเภอใจแต่อย่างใด แต่
ทำตามเงื่อนไขของกฎหมายที่ได้กำหนดขึ้นมาและเป็นสากล ทุกประเทศก็ได้ปฏิบัติเช่นนี้ ไม่ใช่เพราะ
ความไม่พอใจของนายกรัฐมนตรี ที่ถูกผู้สื่อข่าวคนดังกล่าววิพากษ์วิจารณ์แต่อย่างใด

6.3 การกล่าวถึงบุคคลอื่น

การกล่าวถึงบุคคลอื่น หมายถึง การที่นักการเมืองได้กล่าวถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้ร่วมอยู่ในการ
สัมภาษณ์ ซึ่งการกล่าวอ้างบุคคลอื่นนั้นจะเป็นการกล่าวอ้างถึง ถ้อยคำ ความคิดเห็น หรือการกระทำ
ของบุคคลนั้นๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนและปกป้องรักษาหน้าของตนเอง ที่ไม่ต้องรับผิดชอบ
ต่อคำพูดใด ๆ ที่ตนเองกล่าวออกไป เพราะไม่ถือว่าเป็นคำพูดหรือการตัดสินใจของตนเองแต่เป็นของ
บุคคลอื่น ๆ แทน

ตัวอย่างที่ 15

1	อ.	แต่ในสภา กลุ่มนี้ก็ยกมือสนับสนุนร่างกฎหมายนี้
2	ค.	ในชั้นรับหลักการ ผมไม่ได้รับหลักการ
3	อ.	ยังงั้นครับ
4	ค.	ก็อยู่ในนั้น ก็ ABSENT เพราะถามว่าเห็นด้วยไหม ไม่ค่อย

เห็นด้วยเท่าไรนะคะ รับ ก็ง่ายดี แต่ในที่สุดเนี่ยตอนลง
คะแนนวาระที่ 3 เนี่ย พรรคพวกบอกวาระไปก่อนก็แล้ว
กัน แล้วค่อยไปแก้ทีหลัง ผมก็บอกอ้าว แล้วถ้ารับ ๆ ไป แล้ว
ค่อยไปแก้ทีหลังก็ได้

5 ถ. ยกมือไป

6 ต. ก็ได้ ก็โอเค ก็ลงคะแนนเสียงให้คะครับ ผมว่านี่คือความจริง
ผมจะพูดความจริงให้ฟัง

จากตัวอย่างที่ 15 ผู้สัมภาษณ์พยายามจะถามผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการว่า ทำไมถึงไปแก้กฎหมายเก่าที่รัฐบาลชุดที่แล้วเป็นผู้ร่างขึ้น ทั้งๆที่ตนเองก็เคย
ร่วมรัฐบาลชุดเก่าและยกมือ อนุมัติให้กฎหมายฉบับนี้ผ่านเช่นเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามนี้
ในผลัดที่ 4 โดยกล่าวอ้างว่าเป็นความคิดของพรรคพวกของผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ได้เป็นความคิดของ
ผู้ให้สัมภาษณ์เอง เป็นการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กระทำ

6.4 การให้ข้อมูลน้อยเกินไป

การให้ข้อมูลน้อยเกินไป หมายถึง การที่นักการเมืองให้ข้อมูลในการตอบคำถาม ที่ไม่ได้เป็น
ลักษณะการตอบแบบคลุมเครือ แต่เป็นการตอบคำถามที่ให้ข้อมูลแก่ผู้สัมภาษณ์น้อยเกินไป และ
ไม่ได้เป็นคำตอบที่เต็มเต็มหรือให้ข้อมูลตรงประเด็นกับความต้องการของผู้สัมภาษณ์ ทำให้ผู้
สัมภาษณ์ต้องตั้งคำถามใหม่โดยยังคงเป็นคำถามในแก่นเรื่องเดิมในผลัดต่อไป เพื่อที่จะได้รับคำตอบ
ที่ตรงประเด็นคำถามของตนเอง ซึ่งการตอบแบบให้ข้อมูลน้อยเกินไป ทำให้มีผลัดการถามตอบที่
ครอบคลุมมากกว่า 2 ผลัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16 1 ถ. แล้วคุณลัดดาวัลย์ทำอย่างนี้เนี่ยะ

2 ต. เสี่ยงครับ

3 ถ. เสี่ยงกับ

4 ต. เสี่ยงกับความเข้าใจผิด หรือ เข้าใจถูกก็ตาม

จากตัวอย่างที่ 16 เห็นได้ว่านักการเมืองได้ให้คำตอบที่ให้ข้อมูลน้อยเกินไปที่จะสนอง
ประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ โดยในผลัดที่ 2 นักการเมืองก็ตอบเพียงแต่ว่า เสี่ยง ซึ่งเป็นการให้
ข้อมูลน้อยเกินไป จนผู้สัมภาษณ์ไม่เข้าใจจึงได้ตั้งคำถามต่อไปว่า เสี่ยงกับ ในผลัดที่ 3 จนกระทั่ง
นักการเมืองได้ให้คำตอบในผลัดที่ 4 ว่าเสี่ยงกับความเข้าใจผิด หรือ เข้าใจถูก ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมอง
ของแต่ละคน การที่นักการเมืองให้คำตอบที่มีข้อมูลน้อยเกินไปนั้น อาจเป็นเพราะไม่ต้องการวิจารณ์
การทำงานของนักการเมืองบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้นักการเมืองคนนั้นเสียหน้า และการวิจารณ์ถือได้ว่า
เป็นการคุกคามหน้าผู้อื่น

- ตัวอย่างที่ 17
1	ถ.	ในกลุ่มคือ กลุ่ม
2	ด.	ในกลุ่มที่เราชักชวนเข้ามาอยู่ในพรรคไทยรักไทยด้วยกัน
3	ถ.	ครับ ก็คือ กลุ่มของคุณสมศักดิ์ เทพสุทิน
4	ด.	ครับ

จากตัวอย่างที่ 17 ในผลัดที่ 1 ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามต่อเนื่องจากการตอบของนักการเมือง ในผลัดตอบก่อนหน้านี้ว่า ส.ส. ในกลุ่มพรรคกิจสังคมเดิมคือใคร และนักการเมืองได้ให้คำตอบในผลัดที่ 2 แต่คำตอบของนักการเมืองเป็นการตอบที่ให้ข้อมูลไม่เพียงพอ โดยตอบเพียงแต่ว่า เป็นกลุ่มที่ชักชวนเข้ามาอยู่ในพรรคไทยรักไทย แต่ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนลงไปว่าเป็นใคร จนในผลัดที่ 3 ผู้สัมภาษณ์จึงต้องเอ่ยชื่อคนในกลุ่มคือ คุณสมศักดิ์ เทพสุทิน เพื่อให้ให้นักการเมืองยืนยันว่าใช่หรือไม่ และในผลัดที่ 4 นักการเมืองก็ได้ให้คำตอบยืนยัน ยอมรับว่าใช่ ซึ่งในตัวอย่างนี้ การที่นักการเมืองไม่ยอมพูดออกมาให้ชัดเจนว่าคนในกลุ่มมีใครบ้างในตอนแรกนั้น อาจเป็นเพราะนักการเมืองไม่ต้องการที่จะกล่าวถึงชื่อบุคคลอื่น จึงไม่ตอบคำถามแบบตรงประเด็น

6.5 การพูดคลุมเครือ

การพูดคลุมเครือ เป็นกลวิธีการตอบของนักการเมืองที่ไม่ได้กล่าวด้วยคำที่สื่อความตรงไปตรงมาอย่างชัดเจน เป็นการพูดโดยกว้างไม่เฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งผู้สัมภาษณ์ต้องตีความจากสิ่งที่นักการเมืองกล่าวออกไปนั้น บางครั้งนักการเมืองก็อาจจะมีการละคำพูดเอาไว้ เพื่อให้ผู้ฟังตีความเอาเอง ว่าตนเองต้องการจะสื่อสารอะไรออกไป

- ตัวอย่างที่ 18
1	ถ.	คุณสุริยะ ตัวจริงนี้ ไม่หึงหึงอะไร
2	ด.	ผม เอ่อ คิดว่า เอาจริงๆครับ ผมมีเพื่อนคนนึงครับ เข้ามาเห็นเรียกผมว่าท่าน ผมก็บอก เรียกท่านก็ดีแล้วนะ แต่ว่าถ้าผมไม่ได้เป็นรัฐมนตรีก็ขอให้เรียก สุริยะ เหมือนเดิม

จากตัวอย่างที่ 18 ผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ได้ตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์อย่างตรงไปตรงมาว่าตนเองเป็นคนหึงหรือไม่หึง แต่ให้คำตอบที่ผู้ฟังต้องตีความเอง โดยการยกตัวอย่างกรณีที่เป็นเพื่อนของผู้สัมภาษณ์ได้เรียกขานตนเองว่า ท่าน แต่ตนเองต้องการที่จะให้เรียกชื่อ เหมือนเดิม โดยการยกตัวอย่างเช่นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้ผู้ฟังตีความเองว่า ตนเองนั้นเป็นคนหึงหรือไม่ นอกจากนี้ การตอบคำถามของนักการเมืองยังมีการใช้รูปภาษา ที่แสดงการกลบเกลื่อน ได้แก่ คำว่า คิดว่า เอาจริงๆครับ ซึ่งเป็นการแสดงการกลบเกลื่อนความคิดบางอย่างของนักการเมือง อาจจะตีความได้ว่า นักการเมืองต้องการจะตอบว่าตนเอง เป็นคนหึง หากพูดอย่างนั้นออกไป จะทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองเสียได้ และตนเองก็ไม่อยากโกหก จึงใช้การตอบคลุมเครือ เพื่อให้ผู้ฟังตีความเอง

- ตัวอย่างที่ 19**
1	ถ.	ขั้นตอนปกติ
2	ด.	ขั้นตอนปกติ อันนี้ประชาชน ก็ต้องวินิจฉัยเอาว่า ในกรณีอย่าง
นี้ต้องจ่ายตั้งคัมยี้ ถึงจะได้ใบ จ.ต 2
3	ถ.	อ้าว แล้วใจครับ
4	ด.	ก็ไม่มียังงี้...

จากตัวอย่างที่ 19 เป็นบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการไต่ถามหาคำหวัคิแรงงานในต่างประเทศ โดยในผลัดที่ 2 นักการเมืองไม่เชื่อว่าจะมีการไต่ถามหาคำหวัคิ เนื่องจากขั้นตอนการขอเอกสารมีการ รัดกุม นักการเมืองไม่ได้สรุปคำตอบชัดเจนว่าอย่างตรงไปตรงมา ว่าไม่มีการไต่ถามในขั้นตอนอย่าง แน่นนอน แต่กลับพูดเป็นความหมายโดยนัย ว่าให้ประชาชนคิดเอาเองว่าจะมีการไต่ถามหาคำหวัคิได้ อย่างไร ในเมื่อมีขั้นตอนการตรวจสอบที่เข้มงวด ซึ่งเป็นการตอบที่ไม่ชัดเจน เห็นได้จากในผลัดที่ 3 นั้น ผู้สัมภาษณ์ก็ไม่เข้าใจในสิ่งที่นักการเมืองต้องการสื่อความออกมา ในผลัดที่ 4 นักการเมืองก็ ยังคงให้คำตอบที่ไม่ชัดเจน ต้องการให้ตีความเอง ซึ่งวิธีการนี้นักการเมืองมีจุดประสงค์ ที่ไม่ต้องการ กล่าวถ้อยคำโดยตรงออกมา เพื่อที่ตนเองจะไม่ต้องรับผิดชอบในสิ่งที่กล่าวออกไป แต่ใช้วิธีให้ผู้ สัมภาษณ์เป็นผู้สรุป และกล่าวเป็นถ้อยคำแทนตนเอง

6.6 การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม

การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม หมายถึง การที่นักการเมืองไม่ได้คำตอบที่ตรงประเด็นแก่ผู้ สัมภาษณ์ เนื่องจากคาดว่าสิ่งที่ตนเองผู้ออกไปนั้น เสี่ยงต่อการเสียหน้า นักการเมืองจะใช้วิธีการ ปฏิเสธที่จะตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีการปฏิเสธการตอบคำถามโดยห้ามไม่ให้ผู้ สัมภาษณ์ถามคำถาม ภาษามากใช้ คือ รูปปฏิเสธต่างๆ เช่น *ขอไม่บอก ผมไม่วินิจฉัย ข้ามไปเลย* *อย่าไปพูดเลย*

- ตัวอย่างที่ 20**
1	ถ.	ที่ปรึกษาเป็นใคร
2	ด.	อันนี้ผม คงจะขอไม่บอก

จากตัวอย่างที่ 20 ผู้ให้สัมภาษณ์ ปฏิเสธที่จะตอบคำถามว่า ที่ปรึกษาของคุณ ลัดดาวัลย์ ที่ เข้ามาดำเนินการปฏิบัติงานของตนเองคือใคร เพราะผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องการกล่าวพาดพิงถึงบุคคลที่ 3

- ตัวอย่างที่ 21**
1	ถ.	คุณสมศักดิ์นี้โดนเนไ้ไหมครับ
2	ด.	อย่าให้ผม ตอบอะไรเลยนะครับ เพราะว่าผมเป็นคนห้าม
สมาชิกเองนะครับว่า จะอภิปรายใครก็อย่าไปพูด

จากตัวอย่างที่ 21 ผู้ให้สัมภาษณ์ ปฏิเสธที่จะตอบคำถาม โดยให้เหตุผลว่า ตนเองในฐานะ เป็นหัวหน้าพรรค เป็นผู้ออกคำสั่งห้ามมิให้สมาชิกในพรรค ออกมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องการ อภิปราย ดังนั้นตนเองก็ไม่ขอแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกัน

6.7 การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม

การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะตอบคำถาม หมายถึง การที่นักการเมืองตอบคำถามไม่ตรงประเด็น โดยอ้างเหตุผลว่ามีข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจพอที่จะตอบคำถามได้ ซึ่งในบางครั้งนักการเมืองก็ให้เหตุผลว่า จำไม่ได้ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการตอบคำถาม รูปภาษาที่ใช้ได้แก่ *ไม่รู้ไม่ทราบ จำไม่ได้ ไม่เคยเห็น ไม่เข้าใจ*

ตัวอย่างที่ 22 1 ก. เค้าบอกไปเปลี่ยนเป็นกรรมการที่ปรึกษา ก็คือคุณสุวิทย์เนี่ย ไม่ได้ไปเปลี่ยนอะไรก็ตามที่ไปพูดกับสาธารณะไปแสดง ถ้าที่เอาไวไปให้สัมภาษณ์ เอาไว้ในทำนองว่า รูปแบบกรรมการมันไม่ดี เพราะว่าหาความรับผิดชอบไม่ได้ มันเป็นกรรมการ มันตัดสินใจช้าเพราะฉะนั้นคุณสุวิทย์บอกเค้าเป็นแค่ที่ปรึกษาเคยไปพูดไว้ใช่ไหมครับ

2 ต. ผมจำไม่ได้ประเด็นนี้ แต่ผมจำได้อย่างหนึ่งว่า ผมพูดว่า...

จากตัวอย่างที่ 22 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักการเมืองถูกถามคำถามในลักษณะที่ ผู้สัมภาษณ์ได้อ้างถึงคำพูดของนักการเมืองที่ได้กล่าวออกไปต่อสาธารณะ ซึ่งคำพูดที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวอ้างนั้นมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองในปัจจุบัน ซึ่งหากนักการเมืองกล่าวปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้พูด แล้วหากภายหลังมีการนำหลักฐานมายืนยันว่า นักการเมืองได้เคยกล่าวคำพูดเช่นนั้นออกไป จะทำให้นักการเมืองถูกมองว่า พูดโกหก ซึ่งทำให้เสียภาพลักษณ์อย่างมาก ดังนั้นเพื่อที่จะรักษาภาพลักษณ์ของตนเองโดยไม่ต้องพูดโกหก นักการเมืองได้มีการให้คำตอบว่า ตนเองจำไม่ได้ ซึ่งก็เป็นการพูดอย่างกลาง และนักการเมืองยังสามารถแก้ไข คำพูดที่กล่าวไปแล้วใหม่ได้

6.8 การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์

การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ หมายถึง เมื่อผู้สัมภาษณ์ได้ตั้งสมมติฐานที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงลบของนักการเมือง นักการเมืองจะใช้กลวิธีการแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับสมมติฐานและปฏิเสธสมมติฐานนั้น รวมทั้งมีการกล่าวว่าข้อมูลของผู้สัมภาษณ์นำมาตั้งข้อสมมติฐานนั้นไม่ถูกต้อง รวมถึงการแก้ไขสมมติฐานใหม่ให้แก่ผู้สัมภาษณ์ด้วย

ตัวอย่างที่ 23 1 ก. ไม่ใช่เพราะประชาติปัตย์เก่าเกินไป ใหญ่เกินไป แก่เกินไป แล้วเวลาปรับปรับยากเลย ต้องมาปรับกันยกใหญ่ ครั้งนี้เหวอ

2 ต. ไม่ใช่ครับ ความจริง ความเก่าแก่ ความอายุยืนยาวเนี่ยะเป็นสิ่งที่ เป็นบวก เป็นศักยภาพ เป็นสิ่งที่ดีทั้งสิ้นแล้วก็ ความเก่าแก่อ้างกล่าว ไม่ได้ทำให้อะไรต่าง ๆ ปรับได้ยากเพราะว่ามีเวลา มีเหตุผลก็สามารถ ปรับได้ทุกเรื่อง

3 ก. ไม่ทันการเมืองใหม่หรือเปล่าครับ พรรคประชาติปัตย์

- 4 ด. ผมคิดว่า ประชาธิปไตยก้าวหน้ากว่าทุกพรรค ถ้าในเรื่องของ
 โครงสร้างพรรคการเมือง
- 5 ถ. ไม่ล้าหลังหรอกครับ
- 6 ด. ไม่มีครับ ไม่มีล้าหลัง เพียงแต่ว่าถ้ามอง ว่าเอ๊ะ นโยบายนี้ล้า
 หลังหรือเปล่าล่ะครับ คนก็อาจจะมองได้ แต่โครงสร้างไม่
 เกี่ยว

จากตัวอย่างที่ 23 เป็นบทสัมภาษณ์ที่นายชวน ได้ปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ถึง 2 ครั้ง โดยในผลัดที่ 2 นายชวนได้ปฏิเสธข้อสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ที่ได้กล่าวว่า เป็นเพราะพรรคประชาธิปัตย์ เกาเกินไป มีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้เวลาปรับระบบในพรรคยากและทำได้ลำบาก โดยนายชวนได้เปลี่ยนสมมติฐานในแง่ลบต่อความเก่าแก่ของพรรคว่าเป็นสิ่งดี และไม่ได้เป็นสาเหตุทำให้เกิดความลำบากการเปลี่ยนฝ่ายในพรรคแต่อย่างใด และในผลัดที่ 4,6 นายชวนได้ปฏิเสธข้อสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์อีกครั้ง โดยได้กล่าวปฏิเสธข้อสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่าพรรคประชาธิปัตย์ ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ทันระบบการเมืองยุคใหม่ ซึ่งนายชวนได้เปลี่ยนสมมติฐาน โดยแสดงความมั่นใจว่าพรรคประชาธิปัตย์ นั้นก้าวหน้ากว่าทุกพรรค โดยเฉพาะเรื่องโครงสร้าง ไม่ได้ล้าหลังแต่อย่างใด

6.9 การถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์

การถามกลับผู้สัมภาษณ์ หมายถึง การที่นักการเมืองไม่ตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์ แต่ใช้กลวิธีการถามคำถามกลับในแก่นเรื่องเดียวกันกับผู้สัมภาษณ์ หรือถามคำถามเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้น ๆ ด้วยตนเอง โดยที่นักการเมืองไม่ต้องตอบคำถาม นอกจากนี้การถามคำถามกลับยังเป็นการขอการสนับสนุนต่อการกระทำของตนเอง จากผู้สัมภาษณ์อีกด้วย คำถามที่นักการเมืองถามกลับนี้มักเป็นคำถามที่ไม่ใช่คำถามแท้ แต่เป็นการถามที่ไม่จำเป็นต้องตอบ เพราะคำตอบชัดเจนอยู่แล้ว กลวิธีการถามคำถามกลับของนักการเมือง จึงเป็นการหลีกเลี่ยงการตอบคำถามและการรักษาหน้าของนักการเมืองวิธีหนึ่ง

- ตัวอย่างที่ 24
- 1 ถ. คุณสุริยะเนียร ในภาพของนักธุรกิจ เศรษฐี ก็มีคนมองว่าเข้ามาเป็นกระเป๋เงินมาจ่ายเงิน ช่วยคุณทักษิณ เป็นยังไงครับ
 - 2 ด. ท่านสรยุทธ คิดว่า ท่านนายกนี้ต้องขอเงินทางผมเหรอครับ

จากตัวอย่างที่ 24 นักการเมืองไม่ได้ตอบคำถามว่าตนเองเข้ามาเป็น เลขาธิการพรรคได้ เพราะมีเงินมากที่จะเป็น แหล่งเงินให้พรรค แต่ถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์ว่า คนที่มีฐานะร่ำรวยอย่างนายกทักษิณ ต้องขอเงินจากตนเองหรือ ซึ่งการถามคำถามกลับนี้ นักการเมืองไม่ต้องตอบคำถามแต่อย่างใด เพราะคำตอบก็ชัดเจนแล้ว ซึ่งในบทสัมภาษณ์นี้ คู่ถ้อยคำถาม-ตอบคู่ถัดมานั้น ผู้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนแก่นเรื่องใหม่ในการถาม เพื่อที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไปได้

6.10 การคุกคามหน้าบุคคลอื่น

การคุกคามหน้าบุคคลอื่น หมายถึง การที่นักการเมืองต้องการที่จะรักษาหน้าของตนเอง โดย การทำการคุกคามหน้าผู้อื่นแทน กลวิธีนี้นักการเมืองมักจะกล่าวเปรียบเทียบกับกระทะทิ้ง หรือ เหน็บแนมนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม แทนการพูดอย่างตรงไปตรงมา โดยส่วนใหญ่การพูดแบบนี้ รูป ภาษาที่ใช้จะเป็นการใช้อุปลักษณ์หรือสุภาษิต คำพังเพย

- ตัวอย่างที่ 25
1	ก.	แต่ฝ่ายอื่น ๆ เค้าจะไม่เห็นด้วย มันนิ่งอะ มันเน่า เพราะมัน คือ หมักหมม เอาสิ่งที่มีมันผิดปกติไว้ ภายใน ตอนนี้ได้ ประโยชน์กันอยู่ ก็ไม่ออกมาไววาย ถึงวันนึงก็ต้องแตก ถึงวันนึงก็ต้องละ
2	ด.	ครับ! คือผมคิดว่า ฝ่ายที่ออกมาว่าเรา คงจะแตก แล้วก็คงจะละ อยู่ นะครับ

จากตัวอย่างที่ 25 ผู้สัมภาษณ์ได้ยกคำวิจารณ์ของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ว่าตอนนี้พรรค ไทยรักไทย ยังไม่มีปัญหาเนื่องจาก ว่าคนในพรรคกำลังได้รับประโยชน์ แต่หากว่าวันไหนที่มีการ ชัดแย้งกัน พรรคไทยรักไทยจะต้องแตกหรือเกิดปัญหาอย่างแน่นอน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้แสดง ความคิดเห็นใด ๆ เพื่อที่จะรักษาภาพลักษณ์ของพรรคตนเอง แต่ได้ให้คำตอบที่ต่อว่านักการเมือง ฝ่ายตรงข้าม ที่วิจารณ์พรรคของตนนั้น กำลังมีปัญหภายในพรรคของตนเอง ถึงได้มาวิพากษ์วิจารณ์ พรรคอื่น ซึ่งการตอบคำถามในลักษณะนี้ เป็นการสร้างภาพลบให้กับพรรคฝ่ายตรงข้าม ถือได้ว่าเป็น การคุกคามหน้าพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม

- ตัวอย่างที่ 26
1	ก.	ไม่ใช่เพราะว่าประชาธิปไตยไม่สามารถสร้างตัวขึ้นมาให้รู้สึก ว่าประชาธิปไตย ถ้าพูดแบบการเมืองหน่อยก็คือมีราคาหน่อย มีน้ำยาหน่อย
2	ด.	ผมคิดว่า ของที่มันเป็นของแท้ ๆ เนี่ยะ มันจะราคาเปลี่ยนแปลงรวดเร็วทันที มันก็เป็นไปไม่ได้ แต่ราคามันมีอยู่เสมอ ครับ เพียงแต่ว่า เมื่อคนเขาเห็นว่าของอย่างอื่นเนี่ยะ ราคา มันดีกว่า ของดีเนี่ยมันเก่าไปหน่อย รู้สึกเหมือนมันอ่อมเนะ แต่ว่า เขาให้เวลาพิสูจน์ว่า ที่คนเห็นอ่อมเนี่ยะมันทองแท้ หรือทองชุบ

จากตัวอย่างที่ 26 ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้แก้ไขข้อสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ว่า พรรค ประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมลดน้อยลงเพราะว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถพัฒนาพรรคให้มีความน่าเชื่อถือเหมือนพรรคไทยรักไทยได้ แต่ใช้อุปลักษณ์ กล่าวเปรียบเทียบกับ การที่ประชาชนให้ความนิยมพรรคไทยรักไทยในตอนนี้ ก็เหมือนกับคนที่เห็นทองคำที่ใหม่กว่า ก็สนใจ เห็นว่ามีความ อร่ามกว่า ก็ไม่สนใจทองคำเก่า แต่เวลาจะพิสูจน์ว่าทองใหม่นั้น จะเป็นทองแท้หรือทองชุบ ซึ่งการใช้

อุปลักษณะของนาย ขวน หลีกภัย เป็นการทำการคุกคามหน้าพรรคไทยรักไทย โดยกล่าวเปรียบเทียบกับพรรคไทยรักไทย ว่าเป็นทองใหม่ที่คนสนใจ แต่หากเวลาผ่านไปไม่สามารถทำงานได้อย่างที่ได้ออกนโยบายไว้ คนก็รู้ว่าเป็นทองชุบ ในขณะที่แสดงการรักษาภาพลักษณ์ของพรรคประชาธิปัตย์ โดยกล่าวเปรียบเทียบกับ เป็นทองแท้ มีราคาอยู่แล้ว ไม่ต้องไปทำอะไรประชาชนก็รู้ว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีคุณภาพ

7. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า เรื่องหน้าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการใช้ภาษาของนักการเมืองในการตอบคำถาม เนื่องจากหน้า หรือภาพลักษณ์ มีผลต่อหน้าที่การทำงานและความน่าเชื่อถือของนักการเมือง หากนักการเมืองสูญเสียภาพลักษณ์ ก็เท่ากับว่าอนาคตในหน้าที่การทำงานของนักการเมืองก็อาจจะหมดไปทันที และนักการเมืองเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนอย่างมาก หลายครั้งนักการเมืองใช้สื่อในการสื่อสารกับประชาชน และในการสร้างภาพของตนเอง แต่ในทางกลับกันสื่อก็อาจเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียภาพลักษณ์ของนักการเมืองเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนนักการเมืองต้องระมัดระวังในการตอบคำถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่านักการเมืองมีวิธีการตอบคำถาม 3 ลักษณะคือ การตอบคำถามแบบตรงประเด็น การตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น และการไม่ตอบคำถาม โดยลักษณะการตอบคำถามที่พบมาก เมื่อนักการเมืองต้องตอบคำถามที่คุกคามหน้าจากผู้สัมภาษณ์ คือ การตอบคำถามแบบไม่ตรงประเด็น โดยลักษณะคำตอบนี้ เป็นเพียงการตอบคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคำถามของผู้สัมภาษณ์ แต่ไม่ได้ให้คำตอบที่ตรงประเด็นคำถาม เนื่องจากนักการเมืองไม่ต้องการที่จะตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์ โดยนักการเมืองเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ เพื่อที่จะรักษาหน้าของตนเองไว้ เช่น การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม ในทางกลับกันหากคำถามนั้นไม่ได้เป็นคำถามที่คุกคามหน้าของนักการเมือง และนักการเมืองคิดว่าสิ่งที่ตนเองพูดออกไปจะมีปริมาณในการเสี่ยงต่อการเสียหน้าน้อย หรือไม่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของนักการเมือง นักการเมืองก็จะให้คำตอบที่ตรงประเด็นคำถามแก่ผู้สัมภาษณ์ ส่วนการไม่ตอบคำถาม เกิดขึ้นน้อยมากทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ เป็นบทสัมภาษณ์ของนักการเมืองจากรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์สัมภาษณ์แบบจัดเตรียมและนักการเมืองที่มาร่วมรายการ ก็ต้องตอบคำถามของผู้สัมภาษณ์

กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย ที่พบในงานวิจัยมี 10 กลวิธี ได้แก่ การกลบเกลื่อน การเพิ่มข้อมูลใหม่ การกล่าวถึงบุคคลอื่น การให้ข้อมูลน้อยเกินไป การพูดคลุมเครือ การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม การบอกว่าไม่มีข้อมูลเพียงพอในการตอบคำถาม การปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ การถามคำถามกลับผู้สัมภาษณ์ และการคุกคามหน้าผู้อื่น โดยนักการเมืองไทยเลือกใช้กลวิธีที่แตกต่างกันในการตอบคำถาม เพื่อรักษาหน้าของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกลวิธีการกลบเกลื่อน โดยการแก้ไขคำที่มีความหมายเชิงลบให้มีความหมายเชิงบวก การกล่าวอ้างถึงบุคคลอื่น ซึ่งหลายครั้งนักการเมืองใช้กลวิธีนี้เพื่อลดความรับผิดชอบ หรือหลีกเลี่ยงการยืนยันที่จะทำสิ่งใดสิ่ง

หนึ่ง การพูดคลุมเครือ เป็นกลวิธีที่นักการเมืองใช้เมื่อไม่ต้องการกล่าวอะไรอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้นักการเมืองยังใช้การหลีกเลี่ยงการตอบคำถาม โดยกล่าวว่า ตนเองจำไม่ได้ หรือไม่ทราบข้อมูล ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามได้ เป็นการรักษาหน้าของนักการเมืองได้อย่างดี เนื่องจากทำให้ผู้สัมภาษณ์ไม่สามารถสอบถามในแง่เรื่องเดิมต่อได้ และกลวิธีการปฏิเสธสมมติฐานของผู้สัมภาษณ์ ถือได้ว่าเป็นกลวิธีที่เป็นลักษณะเด่นที่นักการเมืองนิยมใช้มากที่สุด เพราะเป็นการแก้ไขภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของตนเอง และสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองได้ทันที

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤษดาวรรณ หงส์ดามรงค์. 2542. เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ๒๒๐.๙๖๓๔ วิชาปฏิบัติศาสตร์ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๔๒, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประไพพรรณ พิงฉิม. 2542. กลวิธีการถามในปริจเฉทการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สองประเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคภาษาไทย อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภธิดา เสียมสมบูรณ์. 2541. กลไกทางภาษาในการตอบคำถามของนักการเมืองในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. ภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Blommaert, J. and Bulcaen, C. 1997. Political Linguistics. Amsterdam: John Benjamins.

Brown, G. and George, Y. 1983. Discourse analysis. Cambridge: Cambridge University Press.

Brown, P. and Levinson, S. 1978. Universal in language Use: Politeness Phenomena. In E. N. Goody (ed), Questions and Politeness, pp 150-177. Cambridge: Cambridge University Press.

Clayman, Steven E. 1993. Reformulating the question: A device for answering/not answering question in news interviews and press conference. Text, 13: 159-188

- Greatbath, D. 1986 Some standard uses of supplementary question in news interviews.
" Belfast Working Papers in Language and Linguistics 8: 86-123
- Grice, H. P. 1975. Logic and Conversation. In Peter Cole and Jerry Morgan (eds.),
Syntax and semantics, pp. 41-58. New York: Academic Press.
- Gruber, H. 1993. Political Language and Text Vagueness. Pragmatics 3: 11-28.
- Harris, S. 1991. Evasive action: How politicians respond to question in political
interview. In P. Scannell (ed), Broadcast talk, pp 76-99.
- Hymes, D. 1974. Foundations of Sociolinguistics. Philadelphia: University of
Pennsylvania Press.
- Levinson, S. 1983. Pragmatics. Cambridge: Cambridge University Press.
- Macaulay, M. 1996. Asking to ask : The strategic function of indirect request for
information in interview. Pragmatics 6: 491-509.
- Mey, J. 1993. Pragmatics: An Introduction. Oxford: Blackwell.
- Obeng, S. G. 1997. Language and politics: Indirectness in political discourse.
Discourse and Society 11: 49-80.
- Richards, J. C. and Richard W. Schmidt. 1983. Conversational analysis. In Jack C.
Richards and Richards W. Schmidt(ed), Language and communication, pp
117-154.
- Schiffrin, D. 1994. Approaches to Discourse Analysis. Oxford: Blackwell.
- Wilson, J. 1990. Politically Speaking. Oxford: Blackwell.
- Yule, G. 1996. Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.